Iranian Association of Geopolitical

Geography and Regional Planning

ISSN (Print): 2783-2112 - ISSN (Online): 2228-6462

Homepage: https://www.jgeoqeshm.ir/

Investigating the role of Islamic Azad University East Tehran Branch in the Sustainable Development of the surrounding urban areas

Shervin Tayebi[1], Farah Habib✉[2], Iraj Ietessam[3]

1. Department of Urban Planning, SR.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran. Email: tayebi@iau.ac.ir
2. Department of Urban Planning, SR.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran. Email: f.habib@srbiau.ac.ir
3. Department of Urban Planning, SR.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran. Email: i.etessam@srbiau.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:
Research Paper

Article history:
Received: September 7, 2026
Revised: October 9, 2026
Accepted: November 12, 2026
Published online: November 15, 2026

Keywords:
Islamic Azad University East Tehran branch
Sustainable Urban Development
Qiamdasht city
Surrounding Areas

Abstract

The role of the universities in city sustainable development and changing the context around the university is a fundamental role. This role helps the city managers and also the head of the university to plan better programs in developing both city and the university itself. This research is based on assessing the role of the Islamic Azad University East Tehran branch on sustainable development of the surrounding areas. This research is done with survey method in 2025. Some questionnaire are prepared in order to find out the impact of the university in sustainable development of the city. Statistical society of this research is about 7000 people.312 samples out of this 7000 are questioned. In order to test the Hypothesizes, One Sample t-Test is used. Friedman test is used to classify the results. With the aid of the results of the research, the role of the Islamic Azad University East Tehran branch on sustainable development of the surrounding areas is verified. Research results found out that physical development is the most important factor of sustainable development in the city of Qiamdasht. Economic development and Social development are next in rank. The least factor found in this research was Cultural development.

How to cite: tayebi, S., habib, F. & ietessam, I. (2026). Investigating the role of Islamic Azad University East Tehran Branch in the Sustainable Development of the surrounding urban areas. Geography and Regional Planning, 16(4),447-461. https://doi.org/10.22034/jgeoq.2026.600858.4538

© Author(s) retain the copyright and full publishing rights

Publisher: Qeshm Institute of Higher Education

DOI: https://doi.org/10.22034/jgeoq.2026.600858.4538

Introduction

Universities contribute to urban development not only through education but also through their presence and interactions with surrounding communities. Their establishment can reshape social, economic, cultural, and spatial relations by attracting students and employees, increasing mobility, influencing population distribution, and changing land use, density, and the expansion of nearby areas. These transformations may create opportunities while also generating challenges such as traffic congestion, air pollution, and pressure on local resources. Such effects are particularly significant around metropolitan areas, where high living costs and migration encourage population growth in peripheral and satellite settlements. Tehran and its surrounding towns illustrate this pattern. Establishing university campuses in these areas can support regional development, distribute educational opportunities more evenly, and reduce journeys toward the metropolitan core. Islamic Azad University has expanded its branches in suburban locations. Against this background, this study examines the role of Islamic Azad University, East Tehran Branch, in the sustainable development of Qiamdasht, focusing on its influence across economic, social, cultural, and physical-environmental dimensions.

Methodology

This applied research was conducted in 2025 using a survey method. The statistical population consisted of approximately 7,000 individuals in Qiamdasht, from whom 312 respondents were selected through simple random sampling. Data were collected using a researcher-developed questionnaire covering economic, social, cultural, and physical-environmental dimensions. Hypotheses were tested using the one-sample t-test, while the Friedman test ranked the research dimensions.

Results and Discussion

The findings indicate that Islamic Azad University, East Tehran Branch, plays a positive role in the sustainable development of Qiamdasht. The mean score was 109.27, exceeding the benchmark value of 100; the one-sample t-test confirmed that this difference was statistically significant ($t = 10.07$, $df = 311$, $p < 0.001$). Accordingly, the hypothesis was supported, reflecting respondents' positive assessment of the university's notable contribution. The results also supported the four dimensions examined. Physical-environmental development recorded a mean of 29.48, economic development 27.46, social development 26.65, and cultural development 25.68, each above the reference value of 25. The corresponding t-test results indicated statistically significant differences for all dimensions. The Friedman test further demonstrated that the dimensions did not have equal priority. Physical-environmental development ranked first, followed by economic development, social development, and cultural development. Thus, respondents perceived the university's strongest contribution in the physical and environmental transformation of the surrounding area, while its cultural contribution, although positive, was weaker. Overall, the findings confirm a perceived association between the university and sustainable development in Qiamdasht; however, the survey results alone do not establish a causal effect.

Conclusion

Universities play an important role in sustainable urban development, extending beyond their educational responsibilities to influence the economic, social, cultural, and physical-environmental conditions of surrounding areas. Their establishment and continued activities can transform urban structures, attract students and academic staff, stimulate population movement, and create new opportunities for local development. Accordingly, examining the effects of university institutions on neighboring urban areas is essential for effective urban management and regional planning. This study investigated the role of Islamic Azad University, East Tehran Branch, in the sustainable development of Qiamdasht. The findings confirmed a positive assessment of the university's contribution to the city's sustainable development. The overall mean score of 109.27 was significantly higher than the

reference value of 100, supporting the main research hypothesis. The analysis of individual dimensions also demonstrated positive and statistically significant results. Among these dimensions, physical-environmental development ranked first, followed by economic, social, and cultural development. This ranking indicates that the university's most visible contribution, according to respondents, concerns changes in the physical and environmental structure of the surrounding urban area. Its economic and social effects were also considerable, while cultural development received the lowest ranking, despite its positive evaluation. These findings suggest that the university has become an influential institution in the development process of Qiamdasht. Nevertheless, its expansion and the movement of students and employees may also create challenges for the city, requiring appropriate planning and coordination. Therefore, university management and local authorities should strengthen cooperation, improve urban infrastructure, support local economic activities, and develop cultural and social programs responsive to residents' needs. Greater attention should also be given to environmental quality and the management of population movement. Overall, the study highlights the importance of integrating university planning with urban development policies. Since the findings reflect respondents' assessments, further longitudinal research is recommended to examine causal effects and the long-term consequences of the university's presence.

Ethical considerations

Following the principles of research ethics

The authors have observed the principles of ethics in conducting and publishing this scientific research, and this is confirmed by all of them.

Data Availability Statement

Data available on request from the authors.

Acknowledgements

First author: Preparation of samples, conducting experiments and collecting data, performing calculations, statistical analysis of data, analysis and interpretation of information and results, preparing a draft of the article

Second author: Preparation of samples, conducting experiments and collecting data, performing calculations, statistical analysis of data, analysis and interpretation of information and results, preparing a draft of the article

Third author: Preparation of samples, conducting experiments and collecting data, performing calculations, statistical analysis of data, analysis and interpretation of information and results, preparing a draft of the article

Ethical Considerations

The authors affirm that they have adhered to ethical research practices, avoiding plagiarism, misconduct, data fabrication or falsification, and have provided their consent for this article's publication.

Funding

This research was conducted without any financial support from Payam Noor University.

Conflict of Interest

The authors declare no conflict of interest

فصلنامه جغرافیا و برنامه ریزی منطقه ای

شاپا چاپی: ۶۴۶۲- ۲۲۲۸ شاپا الکترونیکی: ۲۱۱۲ -۲۷۸۳

Homepage: https://www.jgeoqeshm.ir/

انجمن ژئوپلیتیک ایران

بررسی نقش دانشگاه آزاد اسلامی تهران شرق در توسعه پایدار نواحی شهری پیرامونی

شروین طیبی[۱]، فرح حبیب✉[۲]، ایرج اعتصام[۳]

۱. گروه شهرسازی،دانشکده عمران معماری و هنر، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی،تهران.ایران. رایانامه:tayebi@iau.ac.ir

۲. گروه شهرسازی،دانشکده عمران معماری و هنر، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی،تهران، ایران. رایانامه:f.habib@srbiau.ac.ir

۳. گروه شهرسازی،دانشکده عمران معماری و هنر، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی،تهران، ایران. رایانامه:i.etessam@srbiau.ac.ir

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۰۶/۱۶

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۷/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۸/۲۱

تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۸/۲۴

کلیدواژه ها:

دانشگاه آزاد اسلامی تهران شرق:توسعه پایدار شهری

شهر قیام دشت

نواحی پیرامونی

چکیده

نقش واحدهای دانشگاهی در توسعه پایدار و تغییر و تحول بافت شهری پیرامونشان، نقشی اساسی است. روند توسعه واحدهای دانشگاهی دانشگاه آزاد اسلامی در شهرهای حومه تهران، اثراتی بر رشد و توسعه بافت پیرامون این شهرها گذاشته است.این اثرات در زمینه های توسعه پایدار، شامل توسعه اقصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی–فضایی قابل مشاهده هستند.اثبات وجود این تغییرات و مقدار و درجه بندی این تحولات در بافت پیرامونی دانشگاه می تواند یاریگر مدیریت شهری و نیز برنامه ریزی های آینده دانشگاه آزاد اسلامی در توسعه واحدهای دانشگاهی در حومه شهرهای بزرگ باشد. این پژوهش در سال ۱۴۰۴ با استفاده از روش پیمایشی و با یاریگری از پرسش نامه های تهیه شده، به مطالعه اثر دانشگاه آزاد اسلامی تهران شرق بر شهر قیام دشت در جنوب شرق تهران می پردازد. جامعه آماری در این پژوهش که شامل: کارمندان،صنعتگران، دانشجویان، اساتید و تمامی افرادی است که به نوعی با دانشگاه آزاد اسلامی تهران شرق مرتبط هستند، تعداد ۷۰۰۰ نفر تعیین شده است. به عنوان نمونه آماری از ۳۱۲ نفر این افراد اطلاعات جمع آوری شده است. جهت آزمون فرضیه ها از آزمون t تک نمونه ای و در راستای رتبه بندی مولفه های پژوهش از آزمون فریدمن کمک گرفته شده است. با کمک یافته های پژوهش، نقش دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق در توسعه پایدار شهری تایید گردید. در رتبه بندی مولفه های موثر بر توسعه پایدار شهر قیام دشت، نقش دانشگاه آزاد اسلامی به ترتیب بر مولفه های : کالبدی–محیطی، اقتصادی،اجتماعی و فرهنگی بوده است.

استناد: طیبی، شروین، حبیب، فرح و اعتصام، ایرج. (۱۴۰۵). بررسی نقش دانشگاه آزاد اسلامی تهران شرق در توسعه پایدار نواحی شهری پیرامونی. جغرافیا و برنامه ریزی منطقه‌ای، ۱۶(۴)، ۴۴۷-۴۶۱ DOI: 10.22034/jgeoq.2026.600858.4538

CC BY SA

© نویسندگان.

ناشر: موسسه آموزش عالی قشم

مقدمه

ظهور دانشگاه ها و تحولی که در سطح جامعه به واسطه آنها رخ می نماید، از دید هر ناظری عیان است. دانشگاه ها بستر علمی جامعه و ترفیع دهنده سطح سواد افراد یک جامعه هستند.این واحدهای آموزشی علاوه بر آن که توده های عظیمی از افراد را به سوی خود جذب کرده و آنان را از نظر علمی، فرهنگی و اجتماعی تربیت می کنند، عملکردهای پنهان دیگری نیز دارند.دانشگاه ها به علت آنکه کالبدی فیزیکی هستند و در موقعیتی مکانی در شهر یا نزدیکی آن قرار می گیرند، متاثر از بافت شهری و تاثیر گذار بر آن هستند. با پیدایش یک دانشگاه روابط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی تحت تاثیر قرار میگیرد.از تغییرات منطقه ای می توان به بالا رفتن سطح سفرهای شهری به منطقه مورد نظر، ترافیک بیشتر مسیرها، ازدیاد جمعیت منطقه و ... نام برد. تغییرات بافت اطراف دانشگاه که به صورت بارزتری قابل مشاهده است، شامل: تغییرات جمعیتی، تغییرات کاربری ها،تراکم، توسعه بافت و ... است.تمامی این تغییرات جنبه های مثبت و نیز جنبه های منفی می توانند داشته باشند و به صورت مستقیم بر زندگی اهالی شهر که در همسایگی واحد دانشگاهی قرار دارند، تاثیر بگذارند.

شهرهای بزرگ به دلیل جاذبه فراوانی که دارند با معضل شهرهای خوابگاهی اطراف خود مواجه هستند. در کشورهای کمتر توسعه یافته در مسیر توسعه برخی شهرها به دلایل اجتماعی، تاریخی، سیاسی یا اقلیمی، از شهرهای دیگر توسعه بیشتری پیدا می کنند. افزایش مهاجرت به دلیل گرانی زمین و هزینه های بالای زیست دلیلی است که مهاجران را برای اسکان به سوی حاشیه شهرها می کشاند.یکی از بارزترین نمونه های اینگونه شهرهای مادر، شهر تهران است. شهرها و شهرک های اقماری اطراف آن همیشه از رشدی فراتر از رشد سایر نقاط ایران برخوردار بوده اند.طرح ها و برنامه های زیادی در راستای هویت بخشی و ساماندهی به اینگونه شهرهای اقماری با هدف اسکان و فعالیت ساکنان در همان شهر تهیه شده است. کاهش آلودگی و کم کردن معضلات ترافیکی با کاستن از جمعیت شهر مادر و اسکان آنها در شهر اقماری مد نظر است.

افزایش جمعیت دانشگاهی و نیز بالا بودن نسبت جمعیت جوان و جویای تحصیلات دانشگاهی در شهرهای اطراف تهران، تقاضای کوچ روزانه جمعیت به تهران را افزایش داده است و مشکلات ترافیکی، آلودگی هوا و اتلاف منابع انرژی، چند نمونه از تبعات آن هستند. دانشگاه آزاد اسلامی به عنوان بزرگترین دانشگاه جهان، با در نظر گرفتن این امکانات و معضلات، راه اندازی و توسعه واحدهای دانشگاهی را در این شهرها مد نظر قرار داده است. مکان یابی های انجام شده توسط دانشگاه در راستای ایجاد واحدهای جدید دانشگاهی (برخی در خارج از شهرها و در ارتباط نزدیک با آن، برخی در داخل بافت شهری و اکثر دیگر واحدها در مجاورت بافت شهری) که هر کدام بنا به نزدیکی خود به بافت و درجه مجاورت با آن درجاتی از توسعه یافتگی را بر جای گذارده اند. واحدهای تازه تاسیس دانشگاه در حومه تهران، علاوه بر کمک به توسعه منطقه ای، اکثرا در راستای سیاستهای راهبردی توسعه پایدار مجموعه شهری تهران بوده و به توزیع متوازن جمعیت و کاهش سفرهای شهری به دانشگاه موثر بوده اند. این واحدها با داشتن مزیت نسبی برای متقاضیان تحصیلات دانشگاهی، در ایجاد حرکت جمعیتی معکوسی نیز از تهران به این مناطق موفق بوده اند. این پژوهش با استفاده از روش پیمایشی و با یاریگری از پرسش نامه های تهیه شده، به مطالعه اثر دانشگاه آزاد اسلامی تهران شرق بر شهر قیام دشت در جنوب شرق تهران می پردازد. جامعه آماری در این تعداد ۷۰۰۰ نفر تعیین شده است. به عنوان نمونه آماری از ۳۱۲ نفر این افراد اطلاعات جمع آوری شده است. جهت آزمون فرضیه ها از آزمون t تک نمونه ای و در راستای رتبه بندی مولفه های پژوهش از آزمون فریدمن کمک گرفته شده است.

گلی(۱۳۸۷) در پژوهش تعیین و بررسی نقش دانشگاه آزاد اسلامی در توسعه پایدار شهر شیروان(توسعه فرهنگی و اجتماعی) با استفاده از پرسش نامه از ۲۷۹ نفر جامعه آماری فرهنگیان، مدیران ارشد ادارات، اساتید دانشگاه و دانشجویان مقطع ارشد این دانشگاه، به روش پیمایشی به نقش دانشگاه آزاد اسلامی با ضریب ۹۵ درصد در توسعه اجتماعی و فرهنگی این شهر، اذعان داشته است.

سراج(۱۳۹۰) در تحقیق ارزیابی نقش مراکز آموزش عالی در توسعه شهرهای کوچک که با روش پیمایشی و جمع آوری نظرات ۱۷۰ نفر از نمونه آماری و با هدف بررسی نقش مراکز آموزش عالی در توسعه شهرهای کوچک در شهرستان فیروزکوه انجام شد، اذعان داشته است که آموزش عالی در توسعه شاخص های شهری فیروزکوه نقش مستقیم داشته و در رشد اقتصادی بالاترین درجه را کسب کرده است و سپس به ترتیب رشدهای اجتماعی و محیطی قرار می گیرند.

قلعه ای(۱۳۹۲) در پژوهش نقش دانشگاه آزاد اسلامی در توسعه پایدار شهرهای حومه تهران (مورد مطالعه شهر اسلامشهر) که با استفاده از روش پیمایشی و نمونه آماری شامل ۳۵۲ نفر در سال ۱۳۹۲ انجام گرفته است، اذعان داشته است دانشگاه آزاد اسلامی اسلامشهر توانسته است در توسعه محیطی، اقتصادی و اجتماعی با اطمینان ۹۹ درصد در نظر پاسخ دهندگان موثر باشد و در توسعه فرهنگی این مورد به ۹۵ درصد می رسد.

ابراهیمی(۱۳۹۸) در پژوهش ارزیابی تاثیرات استقرار دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری در توسعه پایدار نواحی پیرامونی که با استفاده از روش پیمایشی و با ابزار گردآوری داده به صورت پرسش نامه از ۳۷۰ نفر به بررسی نقش دانشگاه آزاد ساری در توسعه پایدار محیط پیرامون دانشگاه آزاد ساری اذعان داشته است.

توسعه واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی در شهرهای حومه ای تهران تاثیری زیاد بر توسعه کالبدی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی این مناطق داشته است.در پژوهش حاضر با یاری از پژوهش های پیشین، به نقش دانشگاه آزاد اسلامی تهران شرق در توسعه پایدار شهر جدید التاسیس قیام دشت پرداخته می شود و به بررسی درجه تاثیر متفاوت دانشگاه بر شاخص های توسعه پایدار این شهر می پردازد.

چارچوب نظری

توسعه

مفهوم لغوی توسعه، رشد و گسترش تدریجی و نمود و تطور یافتن، آشکار شدن و از پوسته و غلاف درآمدن است (فرهنگ لغات آکسفورد،۲۰۰۱/۱۳۷۹). از دیگر تعاریف توسعه، وسعت دادن و فراخ کردن است (نظرپور،۵۱:۱۳۸۲). در عمل توسعه دلالت بر گذر از شرایط فعلی به شرایط مطلوب دارد (استاد حسین و کوهنابی،۴۸:۱۳۸۲). مفاهیم رشد و توسعه با وجود شباهت،تفاوت های زیادی با هم دارند. رشد پیشرفتی در یک راستا است، به عنوان مثال رشد اقتصادی. توسعه محدود به یک جنبه نمی شود و ابعاد مختلفی را دربر می گیرد. به رشد هماهنگ و همزمان اقتصادی، فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و کالبدی، توسعه گفته می شود.

ابعاد توسعه

۱) توسعه اقتصادی : عبارت است از رشد اقتصادی همراه با تغییرات بنیادین در اقتصاد و افزایش ظرفیت های تولیدی اعم از ظرفیت های فیزیکی، انسانی و اجتماعی. در توسعه اقتصادی، رشد کمی تولید حاصل خواهد شد، اما در کنار آن نهادهای اجتماعی نیز دگرگون خواهند شد. در این فرایند شالوده های اقتصادی و اجتماعی جامعه دگرگون می شود.حاصل این دگرگونی و تحول، کاهش نابرابری های اقتصادی و تغییراتی در زمینه های تولید، توزیع و الگوهای مصرف جامعه خواهد بود.

۲) توسعه اجتماعی : فرایندی از تغییرات است که منجر به بهبود در "به زیستن" و "روابط اجتماعی" می شود (نوروزی،۳۱:۱۳۸۷). بالا بردن سطح زندگی عمومی از طریق ایجاد شرایط مطلوب و بهینه در زمینه فقر زدایی، تغذیه، بهداشت، مسکن، آموزش و اوقات فراغت از موارد مهم توسعه اجتماعی هستند.

۳) توسعه سیاسی : این فرایند هماهنگ با اصل عدالت است و زمینه های لازم را در راستای افزایش توانمندی های نظام سیاسی در نهادینه کردن تشکل ها و مشارکت سیاسی فراهم می کند.

۴) توسعه انسانی : مفهوم توسعه انسانی خود گویای آن است که هدف اصلی توسعه بهره مند ساختن راستین انسان است.یعنی بهبود بخشیدن به کیفیت زندگی افراد انسانی.هدف توسعه انسانی پرورش قابلیت های انسان و گسترش امکان های اوست (نوروزی،۸۳:۱۳۸۷). در این توسعه امکانات بشر افزایش می یابد. مردم در این فرایند در محور توسعه قرار می گیرند.برخورداری از حیثیت و منزلت شخصی و حقوق انسانی تضمین شده و فرصت داشتن برای دست یابی به نقش خلاق و سازنده از وجوه توسعه انسانی هستند (از کیا و غفاری،۲۴:۱۳۸۳).

۵) توسعه فرهنگی : پیشرفت زندگی در یک جامعه با هدف تحقق ارزش های فرهنگی، به صورتی که با واقعیت کلی توسعه اقتصادی و اجتماعی هماهنگ شده باشد(نوروزی،۷۳:۱۳۸۷). این مفهوم از اوایل دهه ۱۹۸۰ از طرف یونسکو در مباحث توسعه مطرح شده و با تاکید بر نیازهای غیرمادی افراد جامعه بار ارزشی زیادی دارد. با تغییر در حوزه های ادراکی، شناختی، ارزشی در

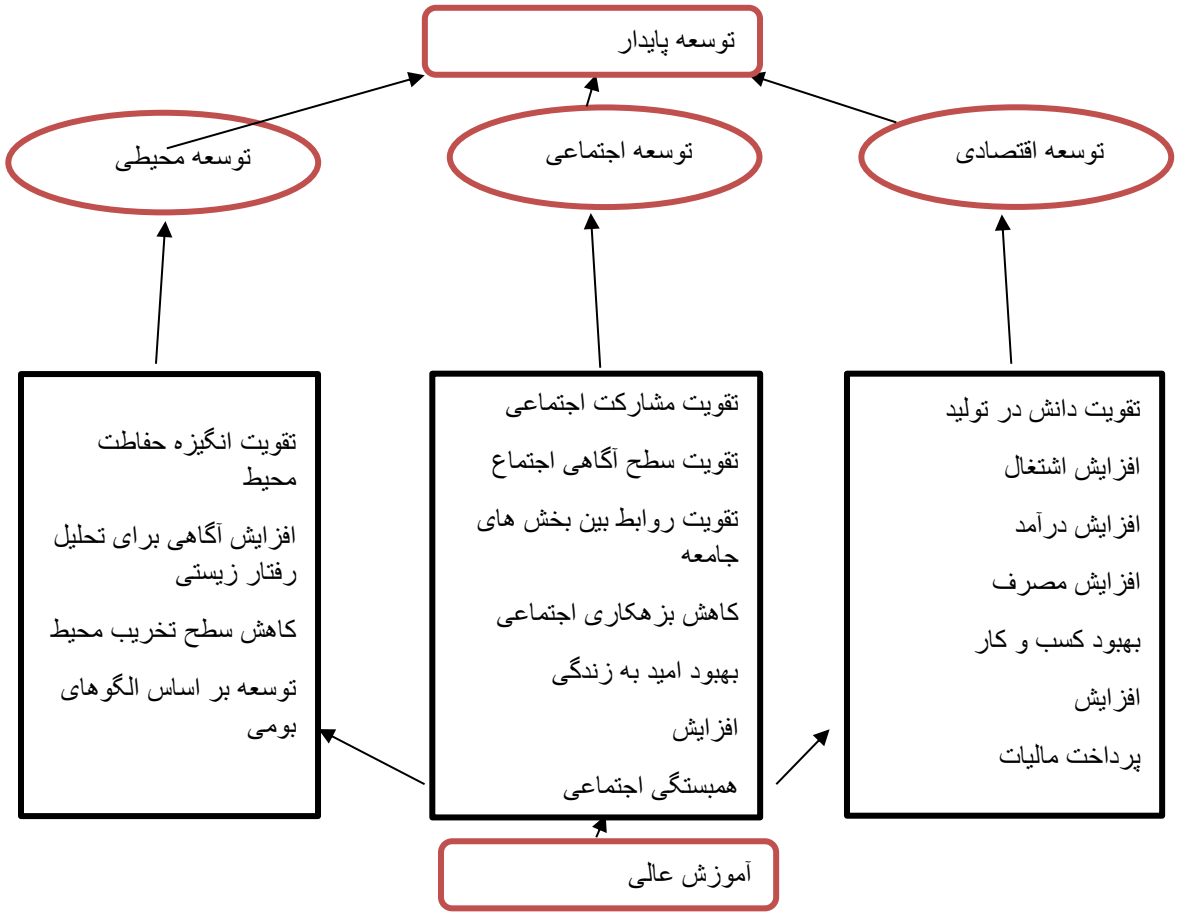
انسان ها، قابلیت، باور و شخصیت ویژه ای در آنها پدید می آید که حاصل کنش های مناسب توسعه پایدار فرهنگی است (نوابخش و مقتدرزاده ملکی،۶۷:۱۳۹۱) .

۶) توسعه کالبدی-محیطی : روندی متحول برای پاسخگویی به نیازها و خواست های شهروندان است که در برگیرنده فضاهای کالبدی جهت کارکردها و فعالیت های نوین می باشد(محمدی،۳۳:۱۳۹۵).

توسعه پایدار

توسعه پایدار مفهومی است که به واسطه پیامدهای منفی زیست محیطی و اجتماعی ناشی از رویکردهای توسعه یک جانبه اقتصادی پس از انقلاب صنعتی و تغییر نگرش بشر به مفهوم رشد و پیشرفت پدید آمده است. توسعه پایدار توسعه ای که نیازهای نسل کنونی را بدون در خطر قرار دادن توانایی نسل های آینده در رفع نیازهایشان، برآورده می سازد.این مفهوم تلاش دارد تا با نگاهی نو به توسعه، اشتباهات گذشته بشری را تکرار نکند و توسعه ای همه جانبه و متوازن را رقم بزند (مدرسه توسعه پایدار دانشگاه شریف،۱۴۰۱).

افزایش رشد اقتصادی به عنوان تنهاترین راه در راستای رسیدن به توسعه، منجر به افزایش تولید و مصرف و استفاده بیش از حد از منابع طبیعی بوده است.چرخه معیوب رشد اقتصادی، افزایش جمعیت، تخریب منابع طبیعی و آلودگی محیط زیست، تخریب لایه ازن و ... از آثار رشد یک جانبه اقتصادی هستند.توسعه نباید مردم را از ریشه های فرهنگی و محیطی خود جدا کند، بلکه باید به استغنا و خوداتکایی آنها کمک کند (ازکیا و مختارپور،۱۰۱:۱۳۹۱).

شکل ۱. نمودار مفهومی رابطه دو سویه آموزش عالی و توسعه پایدار(ابراهیمی،۲۵:۱۳۹۸)

توسعه پایدار فرایندی است که در آن رفاه کل جامعه به طور پیوسته و در طول زمان برای مدت زمان طولانی تداوم می یابد بدون آنکه در فرایند گذار اخلالی ایجاد شود (استاد حسین و کوهنابی،۴۵:۱۳۸۲).

پس از انقلاب صنعتی توسعه که عمدتا مبنی بر رشد اقتصادی بود، به نابودی بخش بزرگی از منابع جهان شد و عوارض زیست محیطی زیادی را علاوه بر معضلات فرهنگی و اجتماعی بر جای گذاشت. با گذشت زمان ناکارایی رشد تک بعدی آشکار شد و

بعد از این تاریخ بود که متفکران و متخصصان، ایده توسعه همه جانبه و پایدار را مطرح کردند.مشکلات زیست محیطی آغاز کننده این راه بود و مسایل و مشکلات اجتماعی و فرهنگی به دنبال آن آشکار شد.

مفهوم پایداری شهری به مقابله با الگوهای تولید، توزیع و مصرف ناسازگار با طبیعتی می پردازد که به اتمام منابع و تخریب محیط زیست می انجامد و تنها فرایند توسعه ای را تایید می کند که به بهبود کیفیت زندگی انسانها در حد ظرفیت پذیرش نظام های پشتیبان حیات منجر شود. از این منظر شهر پایدار، شهری است که برآمده از توسعه ای است که ذهنیت و امکان ارتقا همیشگی سلامت اجتماعی، اقتصادی و بوم شناسانه شهر و منطقه آن را فراهم کرده باشد (پورجعفر، خدایی و پورخبری،۱۳۹۰:۸۷).

نقش دانشگاه در توسعه پایدار شهری

دانشگاه ها نقطه آغاز مسیر توسعه شهرها هستند.خواست اجتماعی توسعه از دانشگاه ها شروع شده و رهبری انتظارات جامعه همراه با عینیت بخشیدن به آن توسط ابداعات و اختراعات حاصل کار دانشگاهیان است.در شهرهای کوچک، دانشگاه وظیفه دارد جامعه را برای پذیرش توسعه آماده کند و همچنین ملزومات آن را تدارک ببیند. کمتر نهاد اجتماعی مانند دانشگاه می تواند در توسعه تاثیرگذار باشد.

دانشگاه ها در تمام ابعاد توسعه من جمله توسعه اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، کالبدی نقش موثر دارند.با ارتقا تحصیلات می توان امیدوار بود که جریان درآمدی بیشتری در آینده ایجاد شود و با فراگیری هر مهارتی توسط افراد، سرمایه ای به سرمایه های آنها و نیز سرمایه های کل افراد جامعه افزوده می شود که بازده اقتصادی دارد. در کشورهای پیشرفته، دست یابی به میراث بالای توسعه یافتگی به دلیل آموزش و به ویژه آموزش دانشگاهی است (تیودور شولتز و گری بکر،۱۳۶۸/۱۹۹۰:۸۸).

رشد و توسعه شهرها

شهر به عنوان بستر تحولات اقتصادی،فرهنگی،اجتماعی،... همیشه مد نظر برنامه ریزان توسعه بوده است.از ابتدای تاریخ ایجاد مکان مناسبی جهت اسکان ساکنان یک منطقه، به یکی از اهداف اساسی سیاست گذاران بدل شده است. هدف همه فرایندهای توسعه ، رفاه انسان است و توسعه شهری و منطقه ای نیز استثنایی بر این قاعده نیست(زیاری،۱۳۸۹:۶۴). ایجاد برابری در موقعیت های اقتصادی، اجتماعی،محیطی و شرایط جمعیت و بکارگیری تمام ظرفیتها و بالابردن کیفیت زندگی نیز به تعادل ناحیه ای کمک می کند.موارد دیگری همچون آموزش عالی، میزان میانگین بیکاری و میزان میانگین اشتغال مردان در سطح ناحیه ، می تواند شاخص توسعه شهری باشد(حسین زاده دلیر،۱۳۸۹:۵۸).

رشد شهرها در طول زمان به عواملی از قبیل تسهیلات حمل و نقل،برقراری صنایع،توسعه کارخانه ها،مسایل دفاعی یا امنیتی،مجاورت اراضی کشاورزی،دسترسی به نیروی برق و اهمیت سیاسی بستگی داشته است.

برنامه ریزان شهری در راستای حل معضل شهرهای بزرگ پیشنهاد می کنند شهرهای کوچک و متوسط که بین یکصد تا پانصد هزار نفر جمعیت دارد رشد کنند تا جمعیت مهاجر از شهرهای بزرگ به شهرهای متوسط سوق داده شوند و معضلات شهرهای بزرگ کاسته شود.توسعه شهرهای کوچک و متوسط روش مناسبی برای توسعه فضایی و ایجاد رشد اقتصادی و تعادل اجتماعی است و می تواند به عنوان راه حلی در برابر شهرهای بزرگ عمل کند(زیاری،۱۳۸۹:۲۶).

رشد شهرهای کوچک و متوسط که دارای آستانه جمعیتی لازم برای سرمایه گذاری هستند، می تواند در آینده به عنوان مکان هایی برای مهاجران ساماندهی شود و از تهاجم به شهرهای بزرگ جلوگیری به عمل آورد و توسعه پایدار را در این جوامع محقق نماید. (وردی و یزدانی،۱۳۹۲:۷۷).

در توسعه شهرهای جدید رشد اقماری یکی از راه حلهای توسعه شهری است. شهرهای جدید اقماری،اجتماع های برنامه ریزی شده ای در درون حوزه نفوذ کلانشهرها هستند که با شهر مرکزی پیوند عملکردی مستحکمی دارند .شهرهای جدید اقماری از نظر شکل،تراکم و شیوه زندگی،اصولا تداوم الگوی سکونتی حومه نشینی به شمار می روند. اصول حاکم بر شهرهای جدید اقماری تراکم زدایی است.بنا بر این اصل،هر نقطه از شهر اندازه بهینه ای دارد که برای حفظ آن، اشتغال اضافی شهر بزرگ به جوامع جدید منتقل می شود، تا تمرکز شهر بزرگ کاهش یابد و رشد آن مهار گردد.عموما شهرهای جدید اقماری که برای جذب

جمعیت اضافی طراحی می شوند ، شهرهای خوابگاهی نامیده می شوند، اما این شهرها تا حدی اشتغال ساکنان خود را نیز تامین می کنند.مشخصات شهرهای اقماری با شهرکهای حومه ای که فقط سکونتگاه یا خوابگاه هستند ، فرق می کند.در شهرهای جدید اقماری امکانات گسترده ای برای جذب نیروی کار حتی از شهر بزرگ وجود دارد و با وجود وابستگی به مادرشهر، تا حدودی مستقل هستند. اکثر شهرکهای حومه ای بیشتر تامین کننده نیروی کار برای شهرهای بزرگ هستند (زیاری،۱۳۸۹:۴۹). در برنامه ریزی های توسعه شهر تهران در مقاطع مختلف تاریخی و در راستای حل معضلات آن و با هدف استقلال اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی از شهر مادر ، چندین شهر جدید پیش بینی و به اجرا درآمدکه از این شهر ها می توان به اسلامشهر، پردیس، پاکدشت و شهر قیام دشت نام برد.

شهر قیام دشت

شهر قیام دشت با مساحتی معادل ۱۶ کیلومتر مربع، طبق سرشماری مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۵ جمعیتی معادل ۵۲۳۹۶ نفر دارا می باشد.این شهر در جنوب شرقی شهر تهران و در مجاورت شهر پاکدشت قرار گرفته است. شهر قیام دشت با فاصله ۱۵ کیلومتری از شهر تهران در جاده خاوران، شهری از توابع بخش خاوران شهرری می باشد. این شهر به خاطر نزدیکی به پایتخت محل سکونت مناسبی برای مهاجران جویای کار از اقصی نقاط کشور و همچنین برخی از پایتخت نشینان بوده و هست. در شمال این شهر روستای چهل قز و ارتفاعات موسوم به توچال واقع شده است و از سمت شرق به شهرستان پاکدشت متصل می گردد.در جنوب این شهر بزرگراه امام رضا (ع) قرار دارد و روستای توتک و شهرک صنعتی خاوران در غرب شهر واقع شده اند.قدمت قیام دشت به بیش از ۴۵ سال می رسد.این شهر اوایل زمین خاکی بود که رضا شاه به تیمسار باتمانقلیچ اهدا کرد و پس از تفکیک زمین ها به فروش رسید.در اوایل انقلاب اسلامی وام ساخت و ساز زیاد شد و این شهر گسترش یافت. طبق اسناد قدیمی این شهر قبلا به نام شاهین دشت شناخته شده بوده است. بعد از قیام های داخلی در اوایل انقلاب اسلامی نام شهر به قیام دشت تغییر یافت. شهرک قیام دشت در سال ۱۳۹۶ به شهر تبدیل شد (سایت شهرداری قیام دشت،۱۴۰۱).

مزیت های شهر قیام دشت

۱) دسترسی مناسب به مسیر راه های عمده مواصلاتی استان تهران و مسیر عبوری به مشهد مقدس

۲)همجواری با مراکز صنعتی و صنفی جنوب شرق استان تهران

۳)نزدیکی به مراکز تفریحی و گردشگری پاکدشت

۴)مجاورت به مراکز کشت سبزیجات و گل و گیاه زینتی و پایتخت گل ایران در پاکدشت

۵)دارا بودن جمعیت جوان و فعال

دانشگاه آزاد اسلامی تهران شرق

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق (قیامدشت) در شهر قیامدشت قرار دارد و از نظر تقسیمات مناطق شهری تهران، در منطقه ۱۵ شهرداری واقع شده است.پیشینه واحد این واحد با تصویب هیأت امنای دانشگاه آزاد اسلامی با عنوان واحد تهران شرق در چهارم اسفند ماه سال ۱۳۷۸ تأسیس و فعالیت خود را در سال ۱۳۸۰ در قالب مرکز آموزشی زیر نظر واحد تهران مرکز، با جذب تعداد ۴۰۰ نفر دانشجو در دو رشته علوم اجتماعی و تربیت بدنی در یک ساختمان دو طبقه در شهرک قیامدشت و بدون داشتن فضای مناسب آموزشی و اداری آغاز کرد و با پذیرش دانشجوی بیشتر در سنوات بعد با اجاره بخشی از پاساژ بازار مصالح در ۳ کیلو متری سه راه افسریه به کار خود ادامه داد.با اهتمام و حمایت ریاست محترم دانشگاه آزاد اسلامی ، معاونت عمران واحد تهران مرکزی و مسئولان واحد در زمینی به مساحت ۵۴ هکتار از سال ۸۲ مراحل تهیه نقشه و پلان مجتمع دانشگاهی تهران شرق توسط متخصصان و کارشناسان معاونت عمران سازمان مرکزی دانشگاه تهیه و احداث فاز یک آن با ۵۰۰۰ متر مربع در کمتر از یکسال انجام گردید. همزمان با افتتاح فاز ۱، احداث مجتمع فاز ۲ نیز در سال ۸۳ آغاز شد. این فاز نیز با مساحت ۷۰۰۰ متر مربع است. این واحد دانشگاهی با درجه بسیار بزرگ دارای ۳۳ رشته مصوب فعال بوده که در همه این رشته ها دانشجویان در حال تحصیل می باشند (سایت دانشگاه تهران شرق،۱۴۰۵).

دانشگاه آزاد تهران شرق در حال حاضر دارای ۱۱۰۰۰ دانشجو می باشد و با ۱۵۹ هیات علمی تمام وقت و ۳۶۶ استاد مدعو و با داشتن ظرفیت های زیادی مانند: مجموعه ورزشی چندمنظوره، پارکینگ، مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات، مرکز رشد نانو

فناوری های نو، آزمایشگاه ها و کارگاه ها، کتابخانه و انجمن رباتیک و ... جزو دانشگاه های بسیار بزرگ های محسوب می شود. این دانشگاه دارای اکثر مقاطع آموزشی در دانشکده های: علوم انسانی، علوم پایه، فنی و مهندسی، هنر و معماری می باشد.

دانشگاه تهران شرق علاوه بر جذب تعداد زیادی دانشجو از شهر قیام دشت، توانسته است که نیاز متقاضیان از سایر شهرهای مجاور و شهر تهران را نیز تامین کند و پاسخگوی نیاز روزافزون جهت تحصیلات تکمیلی نیز باشد. نزدیکی به محل زندگی و کار تعداد زیادی از دانشجویان، کاهش تردد بین شهری، کاهش مصرف انرژی، ایجاد اشتغال در زمینه های مرتبط با دانشجویان در سطح شهر، پرورش نیروی انسانی بومی، کاهش تراکم در واحدهای آموزش عالی شهر تهران، کمک به فعالیت های دانش بنیان در سطح شهر و همکاری با ارگان ها و نهادهای مختلف شهری جزو نتایج تاسیس و مکان یابی این دانشگاه در شهر قیام دشت می باشد.

فرضیه های پژوهش

فرضیه اصلی: دانشگاه آزاد اسلامی در توسعه پایدار شهر قیام دشت، تاثیر مثبت دارد.

فرضیه های فرعی: بر اساس میزان تاثیر دانشگاه آزاد اسلامی در جنبه های مختلف توسعه پایدار است.

۱) دانشگاه آزاد اسلامی بر توسعه اقتصادی شهر قیام دشت تاثیر مثبت دارد.

۲) دانشگاه آزاد اسلامی بر توسعه کالبدی-محیطی شهر قیام دشت تاثیر مثبت دارد.

۳) دانشگاه آزاد اسلامی بر توسعه اجتماعی شهر قیام دشت تاثیر مثبت دارد.

۴) دانشگاه آزاد اسلامی بر توسعه فرهنگی شهر قیام دشت تاثیر مثبت دارد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر پژوهشی کاربردی است و با روش پیمایشی پیاده شده است. در راستای ارزیابی کمی داده های جمع آوری شده با استناد به منابع علمی به استخراج مولفه های توسعه پایدار پرداخته شد و مولفه های مورد ارزیابی پژوهش تعیین شد. با در نظر گرفتن گستردگی مفهوم توسعه پایدار شهری، بررسی همه جانبه تمام مولفه ها، مورد نظر نبوده است و تنها چهار مولفه مشخص توسعه پایدار شامل: توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی وکالبدی-محیطی مورد بررسی قرار گرفت.

جامعه آماری پژوهش حاضر شامل شهروندان شهر قیام دشت می شود که هر کدام به نوعی در فعالیت های اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی نقش دارند. دانشجویان، هیات علمی و کارمندان دانشگاه آزاد قیام دشت نیز مورد پرسش قرار گرفتند. کارمندان ادارات دولتی، شهرداری، شرکت های مشاوره و شاغلین در بخش صنعت و ساختمان, معلمان و دیگر کارمندان دستگاه های اداری موجود در شهر که هر کدام به نحوی با مسایل دانشگاه آزاد اسلامی قیام دشت در ارتباط بودند نیز به عنوان جامعه آماری مورد توجه بوده اند.این مجوعه شامل بیش از ۷۰۰۰ نفر می باشد.

در راستای جمع آوری اطلاعات پرسش نامه ای با ۴۰ گویه در چهار زمینه: اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، کالبدی-محیطی با طیف گاتمن تهیه شد. در طراحی پرسش نامه از تجربیات پژوهش های پیشین یاری گرفته شد. قابلیت اعتماد پرسش نامه ها با استفاده از آزمون آماری آلفای کرونباخ در بین ۵۰ مورد از پاسخ های اولیه انجام شد و مورد تایید قرار گرفت. با کمک گیری از جدول نمونه گیری مورگان و با در نظر گرفتن جامعه آماری، حجم نمونه ۳۵۰ نفر تعیین گردید و پرسش نامه بین آنها که به صورت تصادفی ساده انتخاب شده بودند توزیع شد. در انتها ۳۱۲ پاسخنامه دریافت شده مورد تایید قرار گرفت. ؛ بنابراین نرخ بازگشت پرسشنامه‌های معتبر نسبت به نمونه توزیع‌شده حدود 89.1 درصد بوده است.این پژوهش در سال ۱۴۰۴ انجام شده است.

در راستای آزمون فرضیه های پژوهش، از آزمون t تک نمونه ای کمک گرفته شد و گویه های پرسش نامه در گروه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و محیطی طبقه بندی شد. در انتها داده های به دست آمده مورد آزمون قرار گرفتند.جهت رتبه بندی مابین مولفه های توسعه پایدار شهری و تعیین بیشترین و کمترین حوزه تاثیر دانشگاه از آزمون فریدمن کمک گرفته شد.

آزمون فرضیه ها

فرضیه اول: دانشگاه آزاد اسلامی بر توسعه اقتصادی شهر قیام دشت تاثیر مثبت دارد.

نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای نشان می‌دهد میانگین ارزیابی مؤلفه "توسعه اقتصادی" برابر با 27.46 و مقدار مبنا برابر با 25 بوده است .اختلاف میانگین برابر با 2.46 است و مقدار آماره t برابر با 9.20 با 311 درجه آزادی به دست آمده است .فاصله اطمینان 95درصد برای اختلاف میانگین از 1.93 تا 2.99 است .با توجه به $p < 0.001$ ، تفاوت میانگین با مقدار مبنا از نظر آماری معنادار است .از آنجا که میانگین مشاهده‌شده بالاتر از مقدار مبناست، فرضیه فرعی 1 از نظر آماری تأیید می‌شود؛ البته این نتیجه بیانگر ارزیابی مثبت پاسخ‌دهندگان است و به‌تنهایی اثر علّی دانشگاه را اثبات نمی‌کند.

جدول ۱. نتایج آزمون t فرضیه فرعی اول پژوهش : نقش دانشگاه بر توسعه اقتصادی شهر

آزمون t تک نمونه ای فرضیه اول					
تعداد نمونه	میانگین واقعی	انحراف معیار	میانگین خطای استاندارد	میانگین فرضی ۲۵	
312	27/46	4/722	0/267	95درصد فاصله از تفاوت	
نمره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	پایین ترین	بالاترین
9/20	311	0/000	2/46	1/93	2/99

فرضیه دوم: دانشگاه آزاد اسلامی بر توسعه کالبدی-محیطی شهر قیام دشت تاثیر مثبت دارد.

نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای نشان می‌دهد میانگین ارزیابی مؤلفه "توسعه کالبدی-محیطی" برابر با 29.48 و مقدار مبنا برابر با 25 بوده است .اختلاف میانگین برابر با 4.48 است و مقدار آماره t برابر با 19.07 با 311 درجه آزادی به دست آمده است .فاصله اطمینان 95 درصد برای اختلاف میانگین از 4.02 تا 4.94 است .با توجه به $p < 0.001$ ، تفاوت میانگین با مقدار مبنا از نظر آماری معنادار است .از آنجا که میانگین مشاهده‌شده بالاتر از مقدار مبناست، فرضیه فرعی 2 از نظر آماری تأیید می‌شود؛ البته این نتیجه بیانگر ارزیابی مثبت پاسخ‌دهندگان است و به‌تنهایی اثر علّی دانشگاه را اثبات نمی‌کند.

جدول ۲. نتایج آزمون t فرضیه فرعی دوم پژوهش : نقش دانشگاه بر توسعه کالبدی-محیطی شهر

آزمون t تک نمونه ای فرضیه دوم					
تعداد نمونه	میانگین واقعی	انحراف معیار	میانگین خطای استاندارد	میانگین فرضی ۲۵	
312	29/48	4/150	0/235	95درصد فاصله از تفاوت	
نمره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	پایین ترین	بالاترین
19/07	311	0/000	4/48	4/02	4/94

فرضیه سوم: دانشگاه آزاد اسلامی بر توسعه اجتماعی شهر قیام دشت تاثیر مثبت دارد.

نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای نشان می‌دهد میانگین ارزیابی مؤلفه» توسعه اجتماعی «برابر با 26.65 و مقدار مبنا برابر با 25 بوده است .اختلاف میانگین برابر با 1.65 است و مقدار آماره t برابر با 7.87 با 311 درجه آزادی به دست آمده است .فاصله اطمینان 95درصد برای اختلاف میانگین از 1.24 تا 2.06 است .با توجه به $p < 0.001$ ، تفاوت میانگین با مقدار مبنا از نظر آماری معنادار است .از آنجا که میانگین مشاهده‌شده بالاتر از مقدار مبناست، فرضیه فرعی 3 از نظر آماری تأیید می‌شود؛ البته این نتیجه بیانگر ارزیابی مثبت پاسخ‌دهندگان است و به‌تنهایی اثر علّی دانشگاه را اثبات نمی‌کند.

جدول ۳. نتایج آزمون t فرضیه فرعی سوم پژوهش : نقش دانشگاه بر توسعه اجتماعی شهر

آزمون t تک نمونه ای فرضیه سوم					
تعداد نمونه	میانگین واقعی	انحراف معیار	میانگین خطای استاندارد	میانگین فرضی ۲۵	
312	26/65	3/703	0/210	95درصد فاصله از تفاوت	
نمره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	پایین ترین	بالاترین
7/87	311	0/000	1/65	1/24	2/06

فرضیه چهارم: دانشگاه آزاد اسلامی بر توسعه فرهنگی شهر قیام دشت تاثیر مثبت دارد.

نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای نشان می‌دهد میانگین ارزیابی مؤلفه» توسعه فرهنگی «برابر با 25.68 و مقدار مبنا برابر با 25 بوده است .اختلاف میانگین برابر با 0.68 است و مقدار آماره t برابر با 3.25 با 311 درجه آزادی به دست آمده است .فاصله اطمینان 95درصد برای اختلاف میانگین از 0.27 تا 1.09 است .با توجه به $p = 0.001$ ، تفاوت میانگین با مقدار مبنا از نظر آماری معنادار است .از آنجا که میانگین مشاهده‌شده بالاتر از مقدار مبناست، فرضیه فرعی 4 از نظر آماری تأیید می‌شود؛ البته این نتیجه بیانگر ارزیابی مثبت پاسخ‌دهندگان است و به‌تنهایی اثر علّی دانشگاه را اثبات نمی‌کند.

جدول ٤. نتایج آزمون t فرضیه فرعی چهارم پژوهش : نقش دانشگاه بر توسعه فرهنگی شهر

آزمون t تک نمونه ای فرضیه چهارم					
تعداد نمونه	میانگین واقعی	انحراف معیار	میانگین خطای استاندارد	میانگین فرضی ۲۵	
312	25/68	3/692	0/209	95درصد فاصله از تفاوت	
نمره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	پایین ترین	بالاترین
3/25	311	0/001	0/68	0/27	1/09

فرضیه اصلی پژوهش: دانشگاه آزاد اسلامی بر توسعه پایدار شهر قیام دشت تاثیر مثبت دارد.

در آزمون فرضیه اصلی، میانگین کل ارزیابی توسعه پایدار برابر با 109.27 و مقدار مبنا 100 بوده است .اختلاف میانگین 9.27 و آماره t برابر با 10.07 با 311 درجه آزادی است .فاصله اطمینان 95 درصد اختلاف میانگین از 7.46 تا 11.08 به دست آمد و نتیجه آزمون از نظر آماری معنادار است .($p < 0.001$) بنابراین، میانگین ارزیابی نقش دانشگاه در توسعه پایدار شهر قیام‌دشت به‌طور معناداری بالاتر از مقدار مبناست و فرضیه اصلی تأیید می‌شود .این یافته به معنای تأیید ادراک مثبت پاسخ‌دهندگان از نقش دانشگاه است و برای اثبات علیت، به طراحی‌های پژوهشی قوی‌تر مانند مطالعات طولی یا مقایسه‌ای نیاز است.

جدول ۵. نتایج آزمون t فرضیه اصلی پژوهش : نقش دانشگاه بر توسعه پایدار شهر

آزمون t تک نمونه ای فرضیه اصلی					
تعداد نمونه	میانگین واقعی	انحراف معیار	میانگین خطای استاندارد	میانگین فرضی ۱۰۰	
312	109/27	16/267	0/921	95درصد فاصله از تفاوت	
نمره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	پایین ترین	بالاترین
10/07	311	0/000	9/27	7/46	11/08

درجه بندی مولفه های تحقیق

با وجود تاثیر مثبت دانشگاه آزاد اسلامی قیام دشت بر هر چهار مولفه مورد پژوهش در این تحقیق ، ضریب تاثیر هر مولفه یکسان نیست.با کمک گیری از آزمون فریدمن، میزان تاثیرگذاری دانشگاه آزاد اسلامی بر هر مولفه مورد بررسی قرار گرفت.

نتایج این بررسی در جدول شماره ۶ مشخص شده است.در این راستا شایان ذکر است که دانشگاه آزاد اسلامی قیام دشت بر مولفه کالبدی-محیطی بیشتری تاثیر و بر مولفه فرهنگی کمترین تاثیرگذاری را داشته است.

جدول ٦. رتبه بندی مولفه های پژوهش با استفاده از آزمون فریدمن

مولفه ها	میانگین رتبه	اولویت	تعداد	کای اسکوئر	سطح معناداری
توسعه کالبدی-محیطی	۳/۵۳	۱	۳۱۲	۲۸/۱۲	۰/۰۰۰
توسعه اقتصادی	۲/۶۷	۲			
توسعه اجتماعی	۲/۳۳	۳			
توسعه فرهنگی	۱/۸۵	۴			

نتیجه‌گیری

دانشگاه ها نقش بسیار مهمی در آموزش و پرورش نسل شایسته در حوزه نفوذ خود دارند.تاثیر دانشگاه ها تنها محدود به نقش آنان در آموزش نمی شود.مدیریت و برنامه ریزی شهری و نیز برنامه ریزی های آموزش عالی در سطح شهری و منطقه ای، با توجه به تاثیرات جانبی که دانشگاه بر محیط می گذارد، شایان توجه است.وجود دانشگاه در محیط شهری و در جوار آن می تواند منطقه پیرامون را تحت تاثیر قرار دهد، به سازماندهی ساختارهای موجود بینجامد و نیز بر شهروندان اثر بگذارد. تغییر و تحولات فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی بافت پیرامون دانشگاه در شکل گیری تصویری نوین از شهرهای ایران قابل شناسایی است. سنجش و ارزیابی تاثیر واحدهای دانشگاهی بر توسعه پایدار شهری، با توجه به توسعه کمی و کیفی دانشگاه ها و بالاخص دانشگاه آزاد اسلامی، یکی از ضروریات محسوب می شود.

دانشگاه آزاد اسلامی تهران شرق با در نظر گرفتن تقاضای بالای آموزش عالی در تهران و ظرفیت پایین واحدهای دانشگاهی داخل تهران، توانسته است با جذب اساتید و دانشجویان از تهران به توسعه پایدار شهر قیام دشت نیز کمک کند. جابجایی روزانه جمعیت از تهران با فرهنگ و هویت متفاوت به شهر حومه ای قیام دشت جهت تحصیل، باعث توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی علاوه بر رشد کالبدی شده است.هر چند این تغییرات معضلاتی را نیز برای شهر به ارمغان آورده است لیکن نمی توان از ابعاد مثبت تغییرات و توسعه پایدار در شهر قیام دشت به واسطه دانشگاه آزاد اسلامی قیام دشت، چشم پوشید.

در این پژوهش به همان شکل که جامعه آماری شامل: کارمندان،صنعتگران، دانشجویان، اساتید و .... تایید نمودند، تاثیر دانشگاه بر توسعه شهری آشکار است. این پژوهش در راستای پژوهش های قبلی مبنی بر تاثیر دانشگاه بر شهر است. در هر یک از این پژوهش ها درجه تاثیر مولفه ها متفاوت بوده است و با وجود نقش پررنگ دانشگاه در توسعه پایدار شهری، اثر آن بر مولفه های مختلف توسعه در هر یک از شهرهای حومه ای تهران یکسان نیست.

بر اساس پژوهش حاضر، پررنگ ترین تاثیر مرتبط با نقش دانشگاه آزاد اسلامی قیام دشت در توسعه کالبدی-محیطی شهر پیرامون بوده است. در سالهای تاسیس دانشگاه تا به امروز تغییر و تحول بافت پیرامون دانشگاه مشهود است.جامعه آماری با در نظر گرفتن این تغییرات، مهم ترین تاثیر دانشگاه را در توسعه پایدار شهر قیام دشت، فاکتور تاثیرات محیطی عنوان کردند.تغییرات اقتصادی و اجتماعی در رده های بعدی قرار گرفته. از نظر پاسخ دهندگان به مولفه های پژوهش و با توجه به فرهنگ سنتی شهر قیام دشت، توسعه فرهنگی در عین مثبت بودن در آخرین رده جای می گیرد.

منابع

حسین زاده دلیر، کریم .(۱۳۹۳). برنامه ریزی ناحیه ای، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی

زیاری، کرامت ا....(۱۳۹۴).برنامه ریزی شهرهای جدید، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی

ابراهیمی، عبدا...؛ حبیب، فرح؛ اعتصام، ایرج.(۱۳۹۸). ارزیابی تاثیرات استقرار دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری در توسعه پایدار نواحی پیرامونی. هویت شهر ، ۳۷، ۳۲-۱۹ .

ابوالحسن تنهایی، حسین؛ ساروخانی، باقر؛ قلی قورچیان، نادر؛ براهیمی قلعه قاضی، عباس.(۱۳۹۵). نقش دانشگاه آزاد اسلامی در توسعه اجتماعی جزیره قشم. فصلنامه جغرافیا. (۴)۶ ، ۲۰۵-۱۹۳.

قرخلو، مهدی؛ حسینی، سید هادی.شاخص های توسعه پایدار شهری.(۱۳۸۶). نشریه جغرافیا و توسعه ناحیه ای . (۸)۴ ، ۱۷۷-۱۵۷

قلعه ای، علیرضا؛ سید علوی، سید محمد.(۱۳۹۲). نقش دانشگاه آزاد اسلامی در توسعه پایدار شهرهای حومه تهران(مورد مطالعه شهرستان اسلامشهر).مطالعات توسعه اجتماعی ایران، ۵(۲)، ۱۱۵-۱۰۳.

نوروزی، سیامک؛ حقیقی، مهستی.(۱۳۸۷). توسعه انسانی.فصلنامه آینده پژوهی مدیریت.(۲)۱۱ ، ۸۶-۷۹

محمدی، زهرا؛ نجفی کانی، علی اکبر؛ قانقرمه، عبدالعظیم.(۱۳۹۵). بررسی توسعه کالبدی-فضایی شهرهای ساحلی با تاکید بر توسعه پایدار(مطالعه موردی شهر بندر ترکمن).مجله آمایش جغرافیایی فضا، (۱۹)۶ ، ۱۶۶-۱۵۱ .

References

Hossein Zadeh Delir, Karim. (2014). *Regional Planning*. Tehran: Organization for Researching and Composing University Textbooks in the Humanities (SAMT). [In Persian]

Ziyari, Karamatollah. (2015). *Planning of New Cities*. Tehran: Organization for Researching and Composing University Textbooks in the Humanities (SAMT). [In Persian]

Ebrahimi, Abdollah, Habib, Farah, & Etesam, Iraj. (2019). Evaluating the effects of the establishment of the Islamic Azad University, Sari Branch, on the sustainable development of surrounding areas. *Hoviat-e Shahr*, 37, 19–32. [In Persian]

Abolhasan Tanhayi, Hossein, Sarokhani, Bagher, Gholi Ghorchian, Nader, & Ebrahimi Ghaleh Ghazi, Abbas. (2016). The role of the Islamic Azad University in the social development of Qeshm Island. *Geography Quarterly*, 6(4), 193–205. [In Persian]

Gharakhloo, Mehdi, & Hosseini, Seyed Hadi. (2007). Urban sustainable development indicators. *Geography and Regional Development*, 4(8), 157–177. [In Persian]

Ghaleh'i, Alireza, & Seyed Alavi, Seyed Mohammad. (2013). The role of the Islamic Azad University in the sustainable development of cities surrounding Tehran (Case study: Islamshahr County). *Iranian Journal of Social Development Studies*, 5(2), 103–115. [In Persian]

Norouzi, Siamak, & Haghighi, Mahasti. (2008). Human development. *Management Foresight Quarterly*, 11(2), 79–86. [In Persian]

Mohammadi, Zahra, Najafi Kani, Ali Akbar, & Ghanqermeh, Abdolazim. (2016). An investigation of the spatial-physical development of coastal cities with an emphasis on sustainable development (Case study: Bandar Torkaman). *Journal of Geographical Space Planning*, 6(19), 151–166. [In Persian]

Agnieszka Stanowicka.(2021).“The role of universities in urban development on the example of Polish cities”. Entrepreneurship and Sustainability Issues, 9(1), 680-691.

Azkia M. & M. Mokhtarpour. (2012).” The role of the structuralism theories in the Development theories”.Journal of Iranian Social Development Studies(summer), Vol. 4, No.3

Azkia. M. & G. Gaghafari. (2005).”Sociology of development”. Tehran: Kayhan

Goli, E.. (2010). “Determination And Survey The Role Of Islamic Azad University In Shirvans Sustainble Development”. Geography and Urban Planning M. A. Thesis. Human Science Faculty. Islamic Azad University, Shirvan Campus.

Jean-Paul D.Addie.(2016).”From the urban university to universities in urban society”. Regional Studies. 51, 1089-1099.

Leonard E.Goodall(2016).“ The Urban University: Is there such a thing?”. The journal of higher education. 41, 44-54.

Manuel Fernandez-Esquinas.(2013).”The Role of Universities in Urban Regeneration: Reframing the Analytical Approach”. European Planning Studies. 22 , 1462-1483.

Meltzer, Jack. (2016).” The Urban University and the future of our cities”. The journal of higher education. 38, 523-525.

Nazarpur, M.. (2003).” Values and progress”. Tehran: institute for slamic culture and thought

Navabakhsh, M.& A. Moghtaderzadeh maleki. (2012).” Three aspects of identity (local, national and global)among youth and its role in the cultural development of the Azrbyayjan East State”. Journal of Iranian Social Development Studies (winter), Vol. 5, No.1

Ostad Hoseyn, R. & S.Kohnabi. (2003)”The role of universities in regional development”. Economic Journal. No. 27,28

PourJafar M., Z. Khodei & A. Pour kheyri. (2011). “Analysis approach in identifying the components and characteristics of urban sustainable development indicators”. Journal of Iranian Social Development Studies (Summer), Vol. 3, No.3

Rodin Judith. (2007)”The 21st Century Urban University: New Roles for Practice and Research”. Journal of the American Planning Association. 71 , 237-249.

Schultz ,T.(1963).”The economic Value of Education”. Columbia uni.press

Seraj, N.. (2012). “Evaluation of the Role of Higher Education Center in the Small Cities Development (CaseStudy:Islamic Azad University in Firouzkouh City)”.Urban Management M.Sc. Thesis. Management and
Economic Faculty. Islamic Azad University, Science and research Campus.

Verdinejad, F. & M. Yazdani. (2012). “Sustainable urban development from theory to practice”. [Published at Web site: www.verdinejad.com]

http://etb.iau.ir/

http://etb.iau.ir/

http://qiamdasht.ir/

http://sdschool.ir/